

**BOLANING HAR TOMONLAMA KAMOL TOPISHIDA OILA VA
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTINING O'RNI.**

Abdukarimova Ganjina Sharifjon qizi

ganjinaabdukarimova@gmail.com

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Maktabgacha ta'lim fakulteti 1-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Maktabgacha yoshdagi boalarning ijtimoiy-axloqiy rivojlanishida oila va maktabgacha ta'lim tashkilotining ahamiyati, bolani har tomonlama yetuk va komil shaxs qilib tarbiyalashda pedagoglar va ularning ota-onalari vazifalari haqida so'z boradi. Shuningdek ushbu maqolada bolaning ijtimoiylashuviga ta'sir etuvchi omillar va ulardan oqilona foydalanish usullari bayon etilgan.

Kalit so'zlar: Bola, oila, ota-ona, pedagog tarbiyachilar, ta'sir etuvchi omillar, shaxs, inson, ta'lim-tarbiya, rivojlanish, ijtimoiylashuv, shakllanish.

Annotation: This article talks about the importance of family preschool education organization in the social and moral development of preschool children, the tasks of pedagogues and their parents in raising a child as a mature and perfect person. Contributing factors and methods of their rational use are described.

Key words: Child, family, parents, teachers, influencing factors, person, person, education, development, socialization, formation.

Аннотация: В данной статье говорится о значении организации семейного дошкольного образования в социально-нравственном развитии дошкольников, задачах педагогов и их родителей в воспитании ребенка как зрелой и совершенной личности, способствующие факторы и методы их рационального использования. описано.

Ключевые слова: Ребенок, семья, родители, педагоги, факторы воздействия, личность, личность, образование, развитие, социализация, формирование.

KIRISH

Oilada tug'ilgan har bir go'dak jamiyatning to'laqonli a'zosi hisoblanadi. Inson tug'ilibdiki, dastlabki va boshlang'ich tarbiya va tushunchalarni oiladan oladi va o'rganadi. Insoniyat sekinlik bilan tevarak-atrofdagi narsa va hodisalarni analiz qilib ularga javob reaksiyalarini qaytarib boradi. Bolalik har bir inson hayotidagi o'ziga xos va noyob davr hisoblanadi. Ushbu davrda nafaqat sog'likning asoslari qo'yiladi, balki bolaning shaxsiyati ham sekinlik bilan shakllanib, rivojlanib boradi. Bolaning bolalik davri uning kelajakdagi hayotining muvaffaqiyatiga erishishida nihoyatda ko'p ta'sir ko'rsatadi. Bolaning oila a'zolari uning rivojlanishida va jamoaga qo'shilishida muhim hisoblanadi. Ushbu muhit mikromuhit deb atalib, bolaning maktabgacha

ta'lim tashkilotida tengdoshlari bilan kechadigan do'stona munosabatlarda o'z natijasini ko'rsatadi.

Avvalo „ijtimoiy rivojlanish“ (yoki sotsializatsiya) atamasi nimani anglatadi? Bu bola o'zi yashaydigan unda bolaning ham ijtimoiy ham axloqiy tarbiyalanishida oila va maktabgacha ta'lim tashkilotining o'rni ahamiyatlidir. Bola dastlab kichik muhitda ya'ni o'z oilasida boshlang'ich tushunchalarni va tarbiyani oladi.

Bolalik taraqqiy etayotgan va rivojlanadigan jamiyatning an'analarini, qadryatlarini va ma'daniyatini qabul qiladigan jarayon hisoblanadi. Ya'ni chaqaloq boshlang'ich ma'daniyatning shakllanishiga ega. Albatta, ijtimoiy rivojlanish bolaning atrofidagilar ya'ni kattalar orqali amalga oshiriladi. Muloqat paytida bola qoidalar asosida yashashni o'rganadi, uning manfaatlari va suhbatdoshlarini hisobga olishga harakat qiladi, o'ziga xos va mos xulq-atvor normalarini sekinlik bilan o'zlashtira boshlaydi. Uning rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan tevarak-atrofdagi barcha jonli, jonsiz predmetlar va shaxslar hisoblanadi. Bola uchun atrofdagi hamma narsa qiziqarli va yangichadir. Ular bilan bola bevosita va bilvosita aloqa qilish orqali sekinlik bilan munosabatga kirishib boradi. Bola o'z navbatida, ko'rgan narsasini meros qilib oladi, ya'ni nusxa ko'chiradi. Shu tariqa bolada ijtimoiylashuv jarayoni paydo bo'ladi.

Bolaning ijtimoiylashuv jarayonida nimalar ta'sir qiladi?

-oila

-bolalar bog'chasi

-ommaviy axborot vositalari

-bolalar faoliyati

-tabiat

-adabiyot, san'at.

Bularning barchasi birgalikda bola ijtimoiylashuvida muhim ahamiyat kasb etadi. Yuqorida keltirilgan sabablar bir-biri bilan uzviy bog'langan.

Dastlab bola uchun uning ta'lim va tarbiya olishi uchun muhim va qulay joy mikro muhit deb atalmish oila bag'ri hisoblanadi. U oilada eng soda tushuncha va bilimdan boshlab murakkabigacha o'rganib, shu asosda tarbiyalanib boradi. Oilada olingan har qanday tarbiyani u hayoti davomida qo'llab, rivojlantirib boradi. Bolaning ijtimoiylashuvida oilaning o'rnini yaqqol sezishimiz mumkin. Bunda bola maktabgacha ta'lim tashkilotiga tashrif buyurganning ilk kunlaridanoq jamoaga qo'shilishida qiyalmaydi, atrofidagilar bilan tezda muloqatga kirishadi va o'ziga munosib do'st, o'rtoq topadi.

Bolalar bog'chasi o'sib kelayotgan yosh avlod uchun ta'lim va tarbiya o'chog'i hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari bola uchun, uning har tomonlama yetuk bo'lib

shakllanishi uchun muhim shart-sharoitlar yaratiladigan maskandir. Ushbu maskanda to'g'iri yo'lga qo'yilgan dastur orqali bola rejim asosida rivojlanib boradi. Bolalar bog'chasi yosh avlod uchun nihoyatda muhimdir. Chunki bu maskanda bolada shakllanayotgan qobiliyat va iste'dodlar yanada rivojlanadi. Bunda tarbiyachi pedagog va ota-onaning o'rni binihoya katta hisoblanadi.

Bolaning ijtimoiyalshuviga ta'siri etuvchi yana bir muhim omil bu ommaviy-axborot vositalaridir. Bugungi kunda zangori ekranda efirga uzatilayotgan turli multfilmlar, diafilmlar bola ruhiyatiga ijobiy va salbiy ta'sir ko'rastadi. U bu ko'rsatuvlar oraqli o'ziga mos obrazni yaratadi, hatti-xarakatlari va hatto ovozini ham o'sha qahramonga moslashtiradi. Chunki maktabgacha ta'lim tashkilotiga borayotgan bolalar taqlidchan bo'lishadi. Shuning uchun ham bolaning ota-onasi va uning yaqinlari bola tomosha qilayotgan har bir ko'rsatuvni nazoratga olishi va uning tarbiyaviy ahamiyatini inobatga olishi kerak.

Bolalarning jamoalashuvida bolalar faoliyati ham muhimdir. Chunki bola hayotining ma'lum vaqtini uning tengdoshlari bilan amalga oshiradigan faoliyat tashkil qiladi. Bilamizki, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida asosiy faoliyat bu o'yin hisoblanadi. O'yin orqali bola ham ruhan, ham jismonan shakllanib boradi. Ta'lim va tarbiya berishda ham o'yinning o'rni nihoyatda ahamiyatga egadir.

Shu bilan bir qatorda bolaning shakllanishi va uning ijtimoiylashuvida adabiyot va sa'nat ham muhim vosita hisoblanadi. Bola ko'rgan, eshitgan narsalaridan ruhiy ozuqa olish bilan birga mentalitetimizga mos va xos tarbiyalanib boradi. Shuning uchun ham bolaning ijtimoiylashuvida yuqorida sanab o'tilgan barcha sabablar bir-biri bilan chambarchas bog'liq va bir-birini to'ldirib boradi.

Bugungi kunda o'sib kelayotgan yosh avlodni har tomonlama yetuk shaxs qilib tarbiyalashda oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti muhim ahamiyatga ega. Bunda bolaning atrofida gilar ya'ni ota-ona va tarbiyachi pedagogning hamkorlikdagi faoliyati muhimdir, Bola atrofida gilar va jamoa azolari bilan sog'lom ijtimoiy muhit hosil qilishida ma'lum muddat vaqt talab etiladi. Tarbiyachi pedagog har guruhga yangi qabul qilinayotgan bola bilan alohida individual shug'ullanishi, uning qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olib borishi kerak. Kamchilligi kuzatilayotgan har bir xatti-harakatni inobatga olishi va kuzatib borishi, ota-onasi bilan hamkorlikda faoliyat olib borishi kerak. Chunki taniqli pedagog A.S. Makarenko besh yoshgacha bo'lgan ta'lim-tarbiya bolaning shaxsiyati shakllanishida o'ta muhim ahamiyatga ega ekanligini qayd etib o'tgan. Bu haqda u shunday deb yozgan „...tarbiyaning bosh asosi besh yoshda nihoyasiga etadi, demak, siz besh yoshgacha nima qilgan bo'lsangiz, bu tarbiyaviy jarayonning 90% tashkil etadi“ keyingi tarbiya esa qayta tarbiyalash negizida davom etadi. Demak bu paytda bola ta'lim –tarbiya jarayoniga nihoyatda e'tiborli bo'lish talab etiladi. Shunday qilib bolani har tomonlama yetuk va sog'lom qilib tarbiyalashda uning ota-onasi va maktabgacha ta'lim tashkilotining pedagog xodimlari birdek ma'sul hisoblanadi. Oqilona tashkil etilgan hamkorlik natijasida bolada sog'lom ijtimoiylashuv jarayoni tashkil etiladi. Tashkil etilgan ushbu jarayon orqali o'sib kelayotgan yosh avlod uchun muhim shart-sharoitlar yaratiladi.

ADABIYOTLAR RO`YXATI

1. „Maktabgacha ta’limga qo`yiladigan davlat talablari’’T: (2017).
2. SH.M.Mirziyoyev.Milliy taraqqiyot yo`limizni qat’iyat bilan davom ettirib,yangi bosqichga ko’taramiz.T.1.-Toshkent:O’zbekiston,(2017).104-b.
3. Quronov.M.,„Bolam baxtli,bo’lsin desangiz...ota-onalar uchun.T.,„Ma’naviyat’’,(2013)
4. Xurvaliyeva.T.L.Jo’rayeva.S.N Ijtimoiy psixologiya.-Toshkent.Malik Print.(2022).
5. Z.S.Teshabayeva „Bolangiz maktabga tayyormi’’uslubiy qo’llanma.